

her være skabt et enestaaende staated og mønster, som med fordel kunne benyttes som udgangspunkt for den udforskning af flaadens historie, der endnu næsten fuldstændig mangler.

Jørgen H. Barfod.

Harald Jørgensen: C. N. David. 536 s. (Gyldendal, 1950).

Det må siges at være noget af en begivenhed, at der udsendes en så stor biografi om en politiker fra det 19. århundrede. Den slags er man ikke forvænt med her i landet. Af den grund strejfer den tanke en, at der måske var andre af dette århundredes store mænd, man hellere så biograferet så udtømmende, end netop David; men det synspunkt har egentlig ikke meget med denne bog at gøre; og lad os være særdeles taknemmelige for, hvad vi har fået.

Det kildemateriale, arkivar, dr. phil. Harald Jørgensen har brugt, er meget stort; der synes at være gravet alle steder, hvor der kunne forventes at være noget, og dette gør, at bogen gennemgående virker solid og velunderbygget.

Det er en stor del af århundredet, bogen beskæftiger sig med. Allerede omkring 1815 begynder David at træde offentligt frem, og vi ser nu århundredet gå videre: den begyndende liberale opposition, stænderforsamlingerne, 1848—49, mellemkrigstiden med de mange forhandlinger om Slesvig-Holsten, krigen 1864, den nærmeste efterkrigstid med brydningerne omkring grundlovsrevisionen i 1865—66 og endelig forspillet til provisorietiden, som århundredet toner ud med. I alt dette finder vi David, enkelte gange som forgrundsfigur — i 1830'erne som redaktør af »Fædrelandet« og efter 1864 som ledende skikkelse i ministeriet Bluhme — oftest dog mere i baggrunden som en ener, der går sine egne veje, men som trods det er med til at præge udviklingen på forskellig måde. Hans ord bliver hørt i stænderforsamling, rigsråd og rigsdag, og forfatteren viser, at hans tanker ofte har præget disse forsamlings arbejder. Inden for administrationen har hans betydning måske været endnu større. Hvad fængselsvæsenet angår, var han absolut banebrydende, og også som professor i nationaløkonomi, som nationalbankdirektør og som leder af statistisk bureau har han været med til at skabe nyt. Det må dog være politikeren David, der interesserer mest, og en god ting ved bogen er den brede skildring af den politiske baggrund, der ofte gives, således at man kan få udbytte af bogen uden at være inde i alle krinkelkroge af tidens jo ofte noget indviklede politik.

At forfatteren har haft sympati for David, er evident, og flere dele af bogen får derfor karakter af forsvarsskrift; Davids minde skal renses, først og fremmest for de pletter, som de nationalliberale satte på ham, efter at deres og hans veje skiltes i 1840'erne. Derfor betones det stærkt, at David ikke er nogen vendekåbe, der for at opnå kongelig gunst under Christian VIII svigtede sine liberale anskuelser. Det vises, at Davids meninger, først og fremmest vedrørende spørgsmåle som almindelig valgret og Ejder-politik, er ganske de samme hele hans liv igennem. David er blevet stående, men tiden er gået videre, og derfor må naturligvis den liberale af 1830 blive den konservative i 1849 og 1865.

Harald Jørgensens påvisning af dette synes rigtig; sværere er det at følge ham, når vi når 1863. Det kan ikke nægtes, at man med spænding nærmer sig kapitlet om november-dagene det år for at se, hvilket standpunkt forfatteren tager i den gamle diskussion mellem Arup og Friis om fortolkningen af de to forskellige beretninger af David. Efter anmelderens mening springer Harald Jørgensen over, hvor gærdet er lavest ud fra nævnte tendens til at renses David. Samtidig med, at Harald Jørgensen udgav sin biografi, har professor Troels

Fink i en afhandling i *Historisk Tidsskrift* 11. række III, p. 1—47, taget problemet op. Begge forfattere er enige om at forkaste beretningen fra 1874, som blev skrevet, da den 81-årige David var svækket af alderen. Tilbage står så Davids beretning fra december 1863, skrevet umiddelbart efter begivenhederne. Denne stemmer ikke overens med den engelske gesandt Pagets ligeledes samtidige indberetning om begivenhederne, og de to forfattere er også her enige om, at Pagets fremstilling må være den rigtige — et synspunkt, der er det modsatte af professor Arups. Davids afvigelser fra Paget forklarer Harald Jørgensen ganske simpelt som fejlhuskning, hvilket ikke virker overbevisende, så meget mere som Harald Jørgensen senere — p. 500 — skriver: »Denne rige skat af viden opbevaredes i en sikker hukommelse, der altid var til disposition, når det krævedes«. Troels Finks forklaring synes sikrere og går ud på, at Davids beretning er et bevidst falsum for at dække over kongen, der bag sit ministerium havde søgt underretning om Englands stilling, en fremgangsmåde, der i nogen grad lå uden for, hvad en konstitutionel konge kunne tillade sig.

Endnu en enkelt anke mod bogen, der dog ikke behøver at være forfatterens fejl. Det er svært at få hold på mennesket David, bag politikerens og embedsmandens. Fra ungdomsårene nævnes enkelte træk, men senere forsvinder de, og vi finder så godt som intet til belysning af den side af sagen, der dog også har interesse og værdi til belysning af personen. Men måske har kilderne været tavse. Dog undrer det lidt, om ikke familietraditionen kunne have afgivet stof til en sådan belysning.

Disse par ting er dog af absolut sekundær betydning. Det, man først søger, en fremstilling af Davids mangesidige offentlige liv, giver bogen den fyldigste besked om.

J. Holst-Jensen.

Søren Hallar: J. P. Jacobsens hjem og barndom. 161 s. (Munksgaard, 1950).

Dr. Hallars sidste bog inden hans død betød en værdifuld forøgelse af hans omfattende forfatterskab; skønt naturfagsmand af fag, blev det som litteraturforsker, han vandt navn, og med den sidste bog viste han sig også som en habil historiker. I bogen om J. P. Jacobsens barndom, om købmandshjemmet og om dets personer gives et fyldigt og afrundet billede af digterens tidligste milieu, selv om dybere arkivstudier sikkert yderligere kunne have både underbygget og udvidet fremstillingen.

Bogen er i seks store afsnit, der skildrer faderen, moderen, søskende, den fjernere slægt, byen og livet i den, endelig som det sidste afsnit: drengear og skoletid. Samtidig med at vi får skabt en tiltrængt klarhed om forældrenes personligheder, giver forfatteren et levende indtryk af den ret velstående, men nøjsomme provinskøbmand, og af livet i hans hjem, ligesom de forbindelser, der er mellem barndommen og den senere digtning, klarlægges. Vi ser J. P. Jacobsens friske drengeliv og hans vågnende interesse for litteratur og botanik, og må beundre den udmærkede kombination og udnyttelse af de sparsomme kilder, selv om der vel ind i mellem digtes mere over dem, end rimeligt er. Det er en bog, der vil blive nydt af mange.

Vagn Dybdahl.